

Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta

Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitiken

Opetusministeriön julkaisuja 2003:20

Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta

Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitiken

Opetusministeriön julkaisuja 2003:20

Undervisningsministeriets publikationer 2003:20

Opetusministeriö

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö
Taide- ja kulttuuriperintöyksikkö

Meritullinkatu 10,
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
Puh. 09 - 160 04

<http://www.minedu.fi>

Taitto: Erja Kankala, opetusministeriö

<http://www.minedu.fi/julkaisut/kulttuuri>

Edita Prima Oy, Helsinki 2003

ISBN 952-442-509-2

952-442-510-6 (PDF)

ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja 2003:20

Sisältö

Saatteeksi	4
Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta	5
Ohjelman lähtökohdat	6
Lastenkulttuuri ja taidekasvatus	6
Kulttuurinen monimuotoisuus	7
Palveluiden saavutettavuus ja elinympäristö	7
Taiteen soveltava käyttö	7
Taide, elinkeinoelämä ja aluekehittäminen	8
Luova työ ja osaaminen	9
Suora taiteilijatuki	9
Sosiaaliturva ja verotus	10
Taiteilijoiden työllisyys	10
Tekijänoikeudet	10
Kansainvälisyys	10
Taiteilijakunnan moninaisuus	10
Taiteen edistäminen	11
Taidehallinnon kehittäminen	11
Taide- ja taiteilijapolitiikan seurannan ja arvioinnin kehittäminen	11

Innehåll

Förord	14
Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitiken	15
Utgångspunkter	16
Barnkultur och konstfostran	16
Kulturell mångfald	17
Tillgången till tjänster och livsmiljön	17
Tillämpad användning av konst	17
Konst, näringsliv och regional utveckling	18
Skapande arbete och kompetens	19
Direkt konstnärsstöd	19
Social trygghet och beskattning	20
Konstnärernas sysselsättning	20
Upphovsrätt	20
Internationalism	20
Konsnärskårens mångfald	21
Främjande av konst	21
Utveckling av konstförvaltningen	21
Utveckling av uppföljningen och utvärderingen av konst- och konstnärspolitiken	22

Saatteeksi

Paavo Lipposen II -hallituksen ohjelmassa vuonna 1999 todettiin, että luovan toiminnan kehittämiseksi laaditaan taide- ja taiteilijapoliittinen ohjelma. Opetusministeriö asetti 5.7.2001 toimikunnan laatimaan ehdotus ohjelmaksi. Toimikunta luovutti ehdotuksensa (julkaistu opetusministeriön julkaisuna nimellä Taide on mahdollisuuksia sekä siihen liittyvä oheisjulkaisu nimellä Taiteen mahdollisuuksista enemmän) pääministerille ja kulttuuriministerille 19.6.2002. Valtioneuvosto teki taide- ja taiteilijapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen 13.3.2003.

Taiteellinen luovuus on ihmisen kyvyistä vahvimpia ja arvokkaimpia. Taide on itseisarvoista, mutta se rikastuttaa monin tavoin yksilöiden ja yhteisöjen elämää. Kulttuurinen perintömme kasvaa taiteellisesta luovuudesta ja taiteen erilaisista ilmenemismuodoista. Taiteen teokset muodostavat ihmiskunnan yhteisen kulttuurin muistin.

Valtioneuvoston taide- ja taiteilijapolitiikkaa koskeva periaatepäätös luotaa suomalaisen taide- ja taiteilijapolitiikan tulevaisuutta ja kehityksen vaatimia toimenpiteitä. Lähtökohtana on, että taidetta kehittämällä kehitetään luovaa hyvinvointiyhteiskuntaa. Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen edellyttää maamme innovaatiopolitiikan laventamista ja taiteen ymmärtämistä kehityksen strategisena voimavarana.

Taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelman ehdotuksista on muodostettu neljä pilaria: syventäminen, laajentaminen, kohtaaminen ja edistäminen.

Luovan hyvinvointiyhteiskunnan kehittäminen edellyttää taiteen roolin vahvistamista yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taide-elämän monipuolista edistämistä. Taide-elämän osaamisen syventämiseksi parannetaan taiteilijoiden toimintaedellytyksiä saattamalla ne verrannollisiksi tieteenharjoittajien edellytysten kanssa. Taide-elämää laajennetaan, kun taide nähdään yksilön perusoikeutena ja kaikkien mahdollisuutena rikastuttaa omaa ja toisten elämää ja nauttia laadukkaasta ympäristöstä. Taiteen mahdollisuudet laajentavat yhteiskunnan innovaatioperustaa, kun taiteen, yhteiskunnan, elinkeinoelämän ja kansainvälisen kulttuurielämän kohtaamista lisätään.

Taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelman laadinnassa otettiin huomioon viime vuosina eri taiteenaloilla laaditut ohjelmat sekä taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien tekemät ehdotukset. Asiakirjaa laadittaessa pidettiin yhteyttä taiteen kenttään järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asiaa koskevia seminaareja.

Opetusministeriö ei järjestänyt erillistä lausuntokierrosta ohjelmaehdotuksesta, koska toukokuussa 2002 järjestettiin ohjelmaluonnoksesta laaja kuulemistilaisuus mm. aikaisemmissa keskustelu- ja kuulemisyhteyksissä mukana olleille tahoille. Poikkeuksen tekivät Suomen Kuntaliitto ja valtiovarainministeriö, jotka ovat pyydettäessä antaneet asiassa lausuntonsa.

Ennen periaatepäätöksen tekemistä valtioneuvosto käsitteli taide- ja taiteilijapoliittista ohjelmaa sivistyspoliittisessa ministerivaliokunnassa. Asia oli esillä myös hallituksen 16.10.2002 pitämässä ilta-koulussa. Eduskunnassa käytiin ohjelmaehdotusta koskeva ajankohtaiskeskustelu 17.10.2002.

Helsingissä 14.4.2003

Kaarina Dromberg
Kulttuuriministeri

Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta

Taiteen merkitys korostuu eriytyvässä, monimuotoistuvassa, kulttuuristuvassa ja teknistyvässä tietoyhteiskunnassa. Tulevaisuuttamme muokkaa myös globalisaatio ja kansainvälistyminen. Taide avaa yksilölle luovan itseilmaisun, tunne-elämän kehittämisen ja itseyttämyksen väylän, jonka kautta yksilö rakentaa myös identiteettiään ja jäsentää todellisuutta. Yhteisölle taide on luovaa, sosiaalista, kulttuurista ja taloudellista pääomaa. Tulevaisuuden haasteisiin vastaamista edistää maamme innovaatiopolitiikan laventaminen ja taiteen ymmärtäminen kehityksen strategisena voimavarana. Tähän liittyvän panostuksen osalta taide on verrannollinen tieteeseen.

Valtioneuvosto on määritellyt taide- ja taiteilijapolitiittisen ohjelman tavoitteeksi luovan toiminnan edistämisen. Hallitusohjelmassa todetaan, että luovan toiminnan kehittämiseksi laaditaan taide- ja taiteilijapolitiittinen ohjelma. Opetusministeriö asetti 5.7.2001 toimikunnan, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus sanotuksi ohjelmaksi. Ohjelman laadinnassa otettiin huomioon viime vuosina eri taiteenaloilla laaditut ohjelmat. Toimikunta luovutti puheenjohtajansa kansan-

edustaja Sirpa Pietikäisen johdolla ehdotuksensa valtioneuvoston taide- ja taiteilijapolitiittiseksi ohjelmaksi pääministerille ja kulttuuriministerille 19.6.2002. Taide- ja taiteilijapolitiittinen ohjelma luotaa suomalaisen taide- ja taiteilijapolitiikan tulevaisuutta ja kehityksen vaatimia toimenpiteitä.

Hallitusohjelman ja taide- ja taiteilijapolitiittisen ohjelmatoimikunnan ehdotuksen mukaisesti valtioneuvosto tekee periaatepäätöksen taide- ja taiteilijapolitiittisen ohjelman toteuttamisesta.

Periaatepäätöksen kuntia koskevat maininnat ovat niiden itsehallinnollisen aseman huomioon ottavia suosituksia, jotka tarvittavilta osin tulee käsitellä valtion ja kuntien yhteisessä neuvottelumenettelyssä.

Periaatepäätöksessä asetettuja tavoitteita toteutetaan kehyspäätösten sekä vuosittain valtion talousarvion yhteydessä tehtävien mitoitus- ja kohdentamispäätösten puitteissa.

Periaatepäätöksen mukaisesti valmistellaan ja toteutetaan toimenpiteitä sekä tehostetaan ministeriöiden nykyistä toimintaa luovan toiminnan edistämiseksi seuraavasti:

Ohjelman lähtökohdat

1. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan taide ihmisen itseilmaisuna ja taiteilijoiden luovana työnä on myös yhteiskunnallinen ja taloudellinen resurssi sekä perustuslaissa tarkoitettuna mahdollisuutena itsensä kehittämiseen myös sivistyksellinen perusoikeus.

Kansallista innovaatiopolitiikkaa tulisi laventaa taiteen ja kulttuurin suuntaan. Tällaisen politiikan tavoitteeksi tulee asettaa luova hyvinvointiyhteiskunta, jossa taide on keskeinen osa yhteiskuntaa uudistavaa ja kehittävää innovaatioperustaa, uuden tiedon, taidon, osaamisen ja hyvinvoinnin kokonaisuutta, jossa tunnustetaan myös pysyvät kulttuuriset arvot.

EU:n perustamissopimuksen hengessä kulttuurinen näkökulma tulee ottaa huomioon kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

2. Valtioneuvoston seuraavaan tulevaisuusselonteon sisältyy selkeästi taiteen ja kulttuurin näkökulma. Opetusministeriön tulee käynnistää tutkimus- ja kehittämishankkeita, jotka liittyvät taiteen ja kulttuurin sosiaalisiin, alueellisiin ja paikallisiin vaikutuksiin sekä taidekasvatuksen merkitykseen koulutusjärjestelmässä.

Lastenkulttuuri ja taidekasvatus

3. Opetusministeriö laatii Taiteen keskuksimikunnan lastenkulttuuripoliittisen ohjelmaehdotuksen pohjalta ministeriön toimenpide-ehdotukset.

Kuntien tulisi mahdollisuuksien mukaan suunnata kulttuuripalveluja erityisesti lapsille ja laatia lastenkulttuuripoliittinen ohjelma. Tässä työssä tulee hyödyntää myös kuntien välisen yhteistyön tarjoamat mahdollisuudet.

Opetusministeriössä laaditun ehdotuksen pohjalta toimii valtakunnallinen lastenkulttuurikeskusten verkosto. Verkostoa kehitettäessä otetaan huomioon kielivähemmistöjen tarpeet.

4. Jokaiselle lapselle ja nuorelle on tärkeä turvata kaikille yhteisinä oppiaineina tarpeellinen taideaineiden opetus kaikilla peruskoulun luokka-asteilla. Taideaineiden opetusta on järjestettävä myös yleissivistävässä ja ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa. Taide on lisäksi tuotava koulujen opetusympäristöihin sekä -menetelmiin ja -sisältöihin.

Peruskoulun taideopetuksessa ja taiteen perusopetuksessa kunnat voisivat hyödyntää aineenopettajien asiantuntemusta jo pienten lasten opetuksessa ja painottaa taideaineiden opetusta, jotta opettajiksi ja vierailijoiksi saataisiin lisää ammattinsa osaavia, innostavia ja valovoimaisia ammattilaisia.

Taideaineita opettavien opettajien ammatillisen koulutuksen ja heidän sekä muiden alan ammattilaisten täydennyskoulutuksen tulee antaa valmiuksia käyttää opetusmenetelmiä, jotka tukevat lasten ja nuorten luovien kykyjen, tunne-elämän ja kulttuurisen ymmärryksen kehittymistä. Vastuutahoina asiassa ovat opetushallitus ja yliopistot ja alan muu koulutus.

Lisätään muiden taiteenalojen kuin musiikin opetusyksiköitä taiteen perusopetuksen piirissä siinä määrin kun taloudellista liikkumavaraa syntyy. Vastuutahona toimii opetusministeriö.

Opetushallituksen tulee antaa taiteen perusopetuksen valtakunnallisten opetussuunnitelmien perusteet laajan oppimäärän osalta.

5. Kuntien tulisi mahdollisuuksien mukaan tukea lasten- ja nuortenkulttuuriin liittyvää koulun ulkopuolista toimintaa kuten iltapäiväkerhotoimintaa niin, että myös pienillä paikkakunnilla lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisuus ohjattuun luovaan ilmaisuun.

Koulujen, taiteen perusopetusta antavien yksikköjen, taidelaitosten ja kirjastojen yhteistyötä taidekasvatuksessa tulee lisätä. Opetusministeriössä laaditaan luovuus- ja kulttuurikasvatusstrategia, jonka avulla edistetään taidekasvatusta yhdessä eri toimijoiden kanssa.

Kulttuurinen monimuotoisuus

6. Suomenruotsalaisen kulttuurin rakenteiden tukeminen ja edelleen kehittäminen on maamme julkisen kulttuuripolitiikan perustehtäviä.

7. Opetusministeriö varaa erityisresursseja maahanmuuttopoliittisten linjaustensa toimeenpanemiseksi. Linjausten mukaisesti:

- Vähemmistökulttuuritarpeet otetaan aikaisempaa paremmin huomioon osana kulttuurin ja taiteen tukemisen yleisiä järjestelmiä sekä kulttuuri- ja taidelaitosten toimintaa;
- Maahanmuuttajien kulttuurisista tarpeista huolehditaan maahanmuuton lisääntyä. Kehitetään järjestelmiä etnisiin ryhmiin lukeutuvien ammattitaiteilijoiden ja heidän järjestöjensä toiminnan tukemiseksi.

Palveluiden saavutettavuus ja elinympäristö

8. Opetusministeriö laatii toimenpideohjelman kulttuurin saavutettavuuden lisäämiseksi julkisissa taide- ja kulttuurilaitoksissa.

Opetusministeriö organisoii vammaiskulttuurin edistämistoimet valtionhallinnossa. Alueen oman kulttuuritoiminnan edellytyksiä parannetaan.

9. Luovan hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisessa korostuu julkisen sektorin yhteinen vastuu edellytysten luomisesta kansalaisten kulttuurisille peruspalveluille. Tämä edellyttää, että

- Taidelaitosverkon toiminnan ja sen kehittämisen edellytyksiä vahvistetaan. Laitosten kehittämistyön osana tehostetaan palvelujen tavoitettavuutta niin alueellisesti kuin myös erilaisille yleisöille, eri ikäluokille ja erityisryhmille. Lisäksi edistetään taidelaitosten sekä niiden ulkopuolisen kentän ja kulttuuritapahtumien vuorovaikutusta ja tavoitteellista yhteistyötä. Tuetaan tähän liittyviä pilotti-hankkeita ja erilaisten hyvien

toimintakäytäntöjen leviämistä.

- Valtionosuusjärjestelmän ulkopuolisen taiteen kentän toimintaedellytyksiä tuetaan ja vahvistetaan. Tämän kentän eri alojen taidetoiminta sekä monitaiteellinen ja ryhmämuotoinen taiteellinen työskentely laajentaa kulttuuripalvelujen alaa ja muotoja. Monipuolisten taiteellisten lähtökohtien turvaaminen edellyttää taiteilijoiden ja taiteilijaryhmien kotimaisen ja kansainvälisen liikkuvuuden tukemista.

10. On tärkeää pyrkiä edelleen vahvistamaan kansalaisten tosiasiallisia mahdollisuuksia vaikuttaa omaa ympäristöään koskeviin ratkaisuihin.

Tulee kehittää keinoja systemaattisempaan arkkitehtuurin ja rakennetun ympäristön arkkitehtonisen laadun arviointiin. Arvioinnin tulee lähteä laajasti hyvän kulttuurielämän näkökulmasta. Eri alojen lainsäädännön valmistelussa tulee ympäristövaikutusten arviointiin sisällyttää myös säädösten vaikutus elinympäristön arkkitehtoniseen laatuun.

Taiteen soveltava käyttö

11. Kannustetaan työyhteisöjä taiteen mahdollisuuksien käyttämiseen ja taidepalvelujen hyödyntämiseen työssä viihtymisen ja jaksamisen parantamiseksi. Työympäristöjen hyvä ja ihmislähtöinen suunnittelu ja taiteen käyttäminen myös työpaikkojen sisustuksessa ja varustuksessa on tärkeää.

Opetusministeriön ja työministeriön tulee yhteistyössä kehittää uusia toiminnan muotoja työttömien ja muutoin työelämän ulkopuolella olevien taidetarpeisiin vastaamiseksi.

12. Julkisen vallan vastuu laadukkaasta elinympäristöstä edellyttää lainsäädännön ja muun viranomaisohjauksen lisäksi esikuvallista roolia koko rakennusallalle. Julkisen vallan oman toiminnan tulee sisältää hyvään ympäristöön kannustavia käytäntöjä. Esimerkkinä tällaisista käytännöistä on prosenttiperiaate. Taiteilijoiden ammattitaito on otettava prosessiin mukaan jo suunnitteluvaiheessa. Pyritään kannustamaan

kuntia ja rakennusalan yrityksiä periaatteen käyttöön.

Tuetaan valtion taidehankintoja julkisiin rakennuksiin ja tiloihin ympäristön esteettisyyden lisäämiseksi.

13. Tuloksekkaaksi osoittautunutta Terveyttä kulttuurista -toimintaa jatketaan sekä julkisen sektorin että kansalaisyhteiskunnan toimin. Valtio huolehtii verkoston toiminnan edistämisestä opetus-, sosiaali- ja terveys- sekä ympäristöministeriön yhteistyönä. Tähän liittyen selvitetään rahoitusmalli, joka turvaa toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen. Eräs keino voi olla alueellisten taidetoimikuntien toiminnan tukeminen asiassa.

Terveyttä kulttuurista toiminnan edistämiseksi selvitetään prosenttiperiaatteen toteuttamisen mahdollisuus myös sosiaali- ja terveystoimen rakentamishankkeissa.

Taide, elinkeinoelämä ja aluekehittäminen

14. Kotimaisten yritysten pieni yrityskoko ei vielä rohkaise osaamisen erikoistumiseen, tutkimus- ja kehityshankkeisiin panostamiseen eikä kansainvälistymiseen. Nämä ovat myös alueita, joille yksityistä rahoitusta ja pääomasijoitustoimintaa sekä julkista panostusta ensisijaisesti tarvitaan. Keskeistä on myös kehittää näiden rahoitustoimijoiden verkostoitumista. Pienyritystoiminnan edistämällä luodaan paremmat edellytykset myös kulttuurialan yritystoiminnalle.

Valtion ja muiden tahojen teknologiaan ja kehitystoimintaan suuntautuvaa rahoitusta olisi tärkeää ohjata aiempaa enemmän sisältötuotantojen rahoitukseen ja näin rahoittaa esimerkiksi AV-kulttuurin hankkeita. Digitaalisen tekniikan myötä tulleiden uusien teknisten sovellutusten rinnalle joudutaan kehittämään osittain tai kokonaan uudella tekniikalla toteutettuja sisältöjä.

Kotimaisen elokuvan yleisöpohja on laajentunut ja tekninen kehitys luo sille edelleen kehittyviä mahdollisuuksia. Elokvatuotannolla on kulttuurisen merkityksen lisäksi myös taloudellisia ja työllistäviä

vaikutuksia. Turvataan kotimaisen elokuvan monipuolisuus ja laatu. Myös elokuvan vientiä tulee tukea.

15. Kehittynyt taide ja kulttuuri on yritysten toimintaympäristöön liittyvä voimavara. Nopeasti kehittyvillä innovatiivisilla yritystoiminnan alueilla kuten tietotekniikan ja erilaisten yleisölle tarjottavien palveluiden tuotekehityksessä taide avaa vielä käyttämättömiä mahdollisuuksia. On tärkeää ideoida uusia tapoja taiteen tekijöiden huomioimiseksi ja käyttämiseksi yritystoiminnassa. Tässä keskeisessä asemassa ovat toisaalta taiteen rahoittajat ja tuottajat toisaalta taas se väliporras, joka välittää taiteellisia osaamista ja ammattitaitoa tuotantoprosesseihin ja yleisöjen tietoisuuteen. Tässä väliportaassa toimivien henkilöiden kouluttamiseen ja välittäjäportaan organisatoriseen kehittämiseen tulisi koulutus- ja taidepolitiikassa kiinnittää nykyistä enemmän huomiota.

16. Muotoiluosaamisen kohdalla korostuvat opetuksen, tutkimuksen ja yritysten tuotekehitystoiminnan keskinäinen vuorovaikutus. Muotoilun käytön lisäämiseksi tarvitaan osaamisen siirron mekanismeja ja eri tahojen välistä yhteistyötä sekä selkeää työnjakoa.

Kehitetään luovan osaamisen tuotteistamiseen ja kaupallistamiseen keskittyvää yrityshautomoverkostoa, joka muodostuu alan erityispiirteet huomioon ottavasta palvelukonseptista.

Taiteen, taidekäsityön, muotoilun ja arkkitehtuurin mahdollisuudet liitetään laadukkaan, esteettömän ja esteettisesti korkealuokkaisen ympäristön rakentamiseen.

Käsityön aseman vahvistamiseksi laaditaan oma toimenpideohjelmansa, jonka tavoitteena on käsityön merkityksen kasvattaminen kannattavana työnä.

17. Kulttuuri on mahdollisuus ja voimavara alueiden kehittämisessä. Se tulee sisällyttää "syrystä esiin" -periaatteen mukaisesti erilaisiin alueellisiin kehittämissuunnitelmiin ja aluepolitiikkaa toteuttaviin valtakunnallisiin tavoiteohjelmiin. Myös määrärahatarpeissa taide- ja kulttuurialan hankkeet on otettava huomioon.

Opetusministeriön ja sisäasiainministeriön tulee toimia yhteistyössä niin, että seuraavalla hakukierroksella saadaan lisää taide- ja kulttuurialan ohjelmia osaamiskeskusohjelmiin.

18. EU:n rakennerahasto-ohjelmiin liittyvissä maakunnallisissa yhteistyöryhmissä tulisi olla kattava taide- ja kulttuurialojen asiantuntemus niin, että saadaan syntymään uudenlaista hedelmällistä vuoropuhelua taiteen ja muiden alueellisten kehittämisenäkökulmien välillä. Alueellisten taide- ja kulttuurialan toimijoiden, erityisesti alueellisten taidetoimikuntien asemaa ja niiden resursointia tulee vahvistaa.

19. Residenssitoiminta on tärkeä toimintamuoto sekä taiteilijoille että myös toimintaan osallistuville paikkakunnille ja niiden kehitystyölle. Toiminnan ja sen edellytysten kehittäminen on tärkeä osa maamme taiteen kansainvälistymisen tukemista.

Luova työ ja osaaminen

20. Ohjelmassa katsotaan, että tärkeä keino niin taiteilijan asemaan kuin koko taidepolitiikkaankin liittyvien tavoitteiden eteenpäin viemiseksi on hallinnonalojen lisääntyvä yhteistyö. Taiteilijoita koskevia ratkaisuja tulee tehdä asialähtöisesti, ei niinkään hallinnollisten rajojen mukaan. Hallinnonalojen välisen yhteistyön lisäämiseksi luodaan pysyvä mekanismi (esim. neuvottelukunta), jonka puitteissa taiteilijoiden asemaan liittyviä kysymyksiä tuodaan esille ja viedään eteenpäin. Vastuutahona toimii opetusministeriö ja järjestelmä käynnistetään vuoden 2003 aikana Taisto II -seurantatyöryhmän päätettyä työskentelynsä.

21. Taiteen koulutuksessa tulee erityistä huomiota kiinnittää korkea-asteen koulutukseen. Tällä turvataan taiteilija-ammattiin haluavien mahdollisimman korkeatasoinen koulutus, luodaan edellytykset laadukkaalle taidetoiminnalle sekä vahvistetaan taiteen näkyvyyttä yhteiskunnassa.

Eri koulutusasteiden ja koulutusyksiköiden välistä yhteistyötä tulee lisätä. Samoin koulutuslaitosten välistä työnjakoa ja koulutuksen tavoitteita tulee selkeyttää. Taiteen koulutuksen kokonaisarvio käynnistetään opetusministeriön aloitteesta vuonna 2003.

Opetusministeriössä on käynnistynyt syksyllä

2001 työryhmätyö musiikkialan koulutustarveselvityksen merkeissä. Samoin on tekeillä muotoilualan koulutustarvekartoitus. Opetushallitus on laatinut arvioon toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta. Vastaavanlaisia selvityksiä tarvitaan myös muilta aloilta ja niiden perusteella harkitaan uusien taiteen ammattikoulutusta antavien yksiköiden perustamista. Koulutustarveselvitysten käynnistysvastuu on opetusministeriöllä ja tällaista seurantaan tulee harjoittaa systemaattisesti.

22. Taidealojen täydennyskoulutus on tärkeää taiteen kentän uusiutumisen kannalta. Selvitetään, millaisella rahoitusmallilla taataan taiteilijakunnan mahdollisuus osallistua koulutukseen.

23. Ammatillinen peruskoulutus ja/tai täydennyskoulutus tulee organisoida tai selvittää sellaisten taiteenalojen osalta, joissa koulutus on puutteellista. Näistä aloista on tehty ehdotuksia sekä taiteenalakohteisissa ohjelmissa että kuulemistilaisuuksissa. Nämä uudistustarpeet toteutetaan jo olemassa olevissa oppilaitoksissa. Uudet koulutustarpeet selvitetään opetusministeriössä vuoden 2003 aikana.

Suora taiteilijatuki

24. Yleisenä tavoitteena on taiteilijoiden apurahamahdollisuuksien lisääminen, jolla turvataan luovan taiteellisen työn harjoittamisen edellytykset. Tämä tapahtuu mm. toteuttamalla ehdotukset kirjastoapurahojen laajentamisesta (erillismääräraha säveltaiteen kirjastoapurahojen tapaan), näyttöapurahamäärärahan lisäämisestä sekä taiteilija-apurahojen tasokorotuksesta. Opetusministeriö vastaa apurahoituksen kehittämistä.

25. Käynnistetään opetusministeriön, kuntien kulttuurihallinnon ja taiteilijajärjestöjen yhteistyönä työtilojen lisäämiseen tähtäävä hanke. Hankkeen tavoitteena on taata paremmat työskentelytilat eri alojen taiteilijoille. Työssä hyödynnetään mm. Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätion selvitystä ja ohjelmallisia ehdotuksia. Työtilojen aikaansaaminen edellyttää eril-

listä julkista tukea. Yhteistyössä aloitteentekijänä toimii opetusministeriö ja hanke käynnistetään vuoden 2003 aikana.

Sosiaaliturva ja verotus

26. Ryhdytään tarvittaviin lainsäädäntötoimiin VEL-eläkeoikeuden liittämiseksi vähintään viiden valtion taiteilija-apurahavuoden kertymiin. Eläkeoikeus liitettyisi kuhunkin viiden vuoden kertymään. Myös apurahojen ja tekijänoikeuskorvausten kohtelu eri etuuksia saataessa on saatettava yhdenmukaiseksi. Opetusministeriö vastaa yllä mainittujen ehdotusten eteenpäin viemisestä.

Taiteilijoiden työllisyys

27. Taiteen soveltavan käytön tulee heijastua taidekoulutuksen sisällöissä siten, että soveltavan käytön mahdollisuuksille annetaan opetuksessa nykyistä suurempi merkitys.

Tavoitteena on lisätä harkinnanvaraisia määrärahoja, joiden avulla voidaan tukea mm. taiteen soveltavaan käyttöön liittyviä projekteja. Valmisteluvastuu asiassa kuuluu opetusministeriölle ja soveltuvin osin muille ministeriöille.

Opetusministeriö käynnistää yhteistyössä työministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa kokeiluhankkeen, jossa taiteilijat, manageri/tuottajatoiminta sekä taiteen välityspalvelut yhdistyvät. Hankkeen avulla pyritään parantamaan taiteen saatavuutta, taiteilijoiden työllisyyttä sekä lisäämään taiteen soveltavaa käyttöä esimerkiksi hoitolaitoksissa.

Tekijänoikeudet

28. Valtioneuvoston tulee huolehtia, että tekijänoikeussuoja säilyy vahvana muuttuvassa toimintaympäristössä ja siinä otetaan huomioon tekninen kehitys. Taiteellisen toiminnan perustana on tekijänoikeuden kunnioittaminen. Myös tekijänoikeuden valvontaan eri aloilla tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Suomella (opetusministeriöllä) tulee jatkossakin olla aktiivinen rooli tekijänoikeussuojan tasapainoisessa kehittämisessä kaikilla kansainvälisillä henkisen omaisuuden sekä kulttuuri- ja kauppapolitiikan foorumeilla.

Kansainvälisyys

29. Varataan erillinen määräraha opetusministeriölle, joka käynnistää eri taiteenalojen kansainvälisen esittämisen sekä kansainvälisen yhteistuotannon edistämiseen tähtäävän hankkeen. Lisäksi vahvistetaan olemassa olevien taiteen vienti- ja tiedotuskanavien resursointia.

Selvitetään voitaisiinko opetusministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön yhteistyönä käynnistää kehittämishanke, jonka avulla kehitetään markkinapöytäkirjojen taiteen vientiedellytyksiä.

Taiteilijakunnan moninaisuus

30. Nuorten taiteilijoiden tukemiseksi tarvitaan erillisiä tuotanto- ja tukijärjestelmiä, jotka mahdollistavat uransa alussa olevien pääsemisen paremmin kiinni ammatilliseen toimintaan. Yksi tällainen tukimuoto olisi nuorille taiteilijoille suunnattu starttiraha. Selvitetään mahdollisuutta aloittaa starttirahakokeilu opetusministeriön/taiteen keskustoimikunnan ja kauppa- ja teollisuusministeriön yhteistyönä vuoden 2004 alusta. Vastuu hankkeen suunnittelusta ja kustannusvaikutusten arvioinnista on opetusministeriöllä.

31. Taide-elämässä tarvitaan aloitteita, jotka tukevat ja ottavat huomioon lisääntyvän kulttuurisen monimuotoisuuden. Opetusministeriön toimesta selvitetään, millainen tukimuoto olisi tarkoituksenmukaisin monikulttuurisen taidetoiminnan tukemiseksi.

Taiteen edistäminen

32. Jotta taide voi parhaiten toimia luovan hyvinvointiyhteiskunnan kehittämisessä, tulee sen taloudellisista perusedellytyksistä huolehtia. Taide- ja muussa yhteiskuntapolitiikassa tulee panostaa taiteelliseen luovuuteen ja sen innovatiiviseen, yksilöä ja yhteisöä kehittävään rooliin sekä taiteen laajaan saatavuuteen.

33. Valtioneuvoston taide- ja taiteilijapoliittisen periaatepäätöksen mukaisesti päämääränä on vastaava kansainvälinen edelläkävijäasema yhteiskunnallisen innovaatioresurssin luomisessa kuin tieteessä.

Tavoitteena on siirtää taidelaitosten lakisäateisiä valtionosuuksia nykyistä enemmän budjettivaroin katettavaksi.

34. On tärkeää kehittää julkisen sektorin ja yksityisen sektorin monipuolista yhteistyötä ja verkostoitumista taiteen edistämiseksi. Näin on mahdollista tuottaa monenlaisia etuja:

- taiteen kentän toimijoiden ja rahoittajien kesken;
- eri rahoittajatahojen eli julkisen vallan, elinkeinoelämän ja säätiökentän kesken;
- round-table -tyyppisenä verkostoitumisena, joka voisi olla luonteva tapa tuottaa luovaa julkisen/yksityisen -kumppanuusajattelua
- foorumeina myös yritysten ja yksityisten kansalaisten lisääntyvälle osallistumishalukkuudelle ja kansalaisyhteiskunnan aktiviteeteille.

Opetusministeriö selvittää milloin julkisen vallan on tarpeen toimia tällaisen verkostoitumisen aloitteentekijänä.

Taidehallinnon kehittäminen

35. On tärkeää, että taiteen keskustoimikunnalla on mahdollisuus joustavasti arvioida ja kehittää taiteen edistämisyjärjestelmän kattavuutta (esimerkiksi jaostorakenteen laajentamistarve) ja sen muuta toimivuutta.

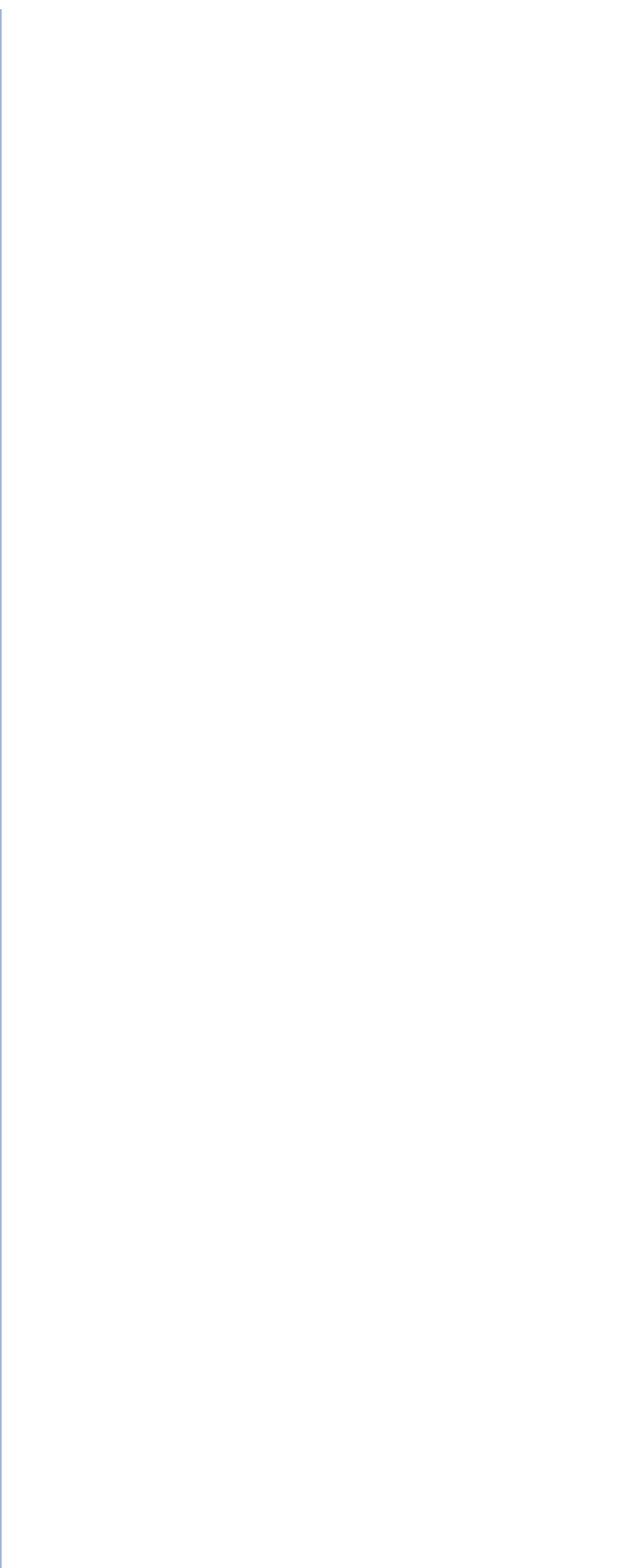
Alueellisten taidetoimikuntien ja niiden henkilöstön hallinnollinen asema selkiytetään ottaen huomioon taide- ja taiteilijapoliittisen toimikunnan esittämät tavoitteet ja arviointitarpeet.

Taide- ja taiteilijapolitiikan seurannan ja arvioinnin kehittäminen

36. On tärkeää, että opetusministeriö kehittää aktiivisesti taide- ja kulttuuripolitiikan seuranta- ja arviointia. Sen tulisi laatia pikaisesti tälle alueelle arviointiohjelma ja -strategia ja määrittellä myös kiireellisimmät arviointikohteet.

37. Taide- ja kulttuuripalveluiden arviointia aletaan tehdä peruspalvelujen arvioinnin osana. Arvioinnissa tulee olennaisena elementtinä olla valtion ja kuntasektorin yhteistoiminta. Arvioinnin kehittäminen alueellisten taidetoimikuntien ja muiden alueellisten sekä valtakunnallisten toimijoiden yhteistyönä on tärkeää.

38. Viime vuosien aikana suoritetun taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelmatyön aineistoja hyödynnetään edelleen taide- ja taiteilijapolitiikan päätöksenteossa ja sen seuranta- ja arviointityössä. Nyt käsillä olevan ohjelman seuranta- ja arviointia varten tulee nimetä toimeenpano- ja seurantar ryhmä.

Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitiken

FÖRORD

I regeringsprogrammet för Paavo Lipponens II regering konstateras att ett konst- och konstnärspolitiskt program skall utformas för att utveckla förutsättningarna för kreativ verksamhet. Den 5 juli 2001 tillsatte undervisningsministeriet en kommission som skulle utarbeta ett förslag till program. Kommissionen överlämnade sitt förslag till statsministern och kulturministern den 19 juni 2002 (publicerat av undervisningsministeriet under namnet Konst är möjligheter; kringmaterial Taiteen mahdollisuudesta enemmän - "Mer om konstens möjligheter"). Statsrådet fattade principbeslutet om konst- och konstnärspolitiken den 13 mars 2003.

Konstnärlig kreativitet hör till de starkaste och värdefullaste mänskliga förmågorna. Konsten har ett egenvärde, men berikar på många sätt livet för individerna och gemenskaperna. Vårt kulturella arv växer med konstnärlig kreativitet och olika former av konstnärligt uttryck. Konstens alster bildar minnet i mänsklighetens gemensamma kultur.

Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitiken pejar den finländska konst- och konstnärspolitikens framtid och de åtgärder som utvecklingen kräver. Utgångspunkten är att man genom att utveckla konsten utvecklar ett kreativt välfärdssamhälle. För att vi skall kunna svara på framtida utmaningar, krävs att landets innovationspolitik vidgas och att konsten förstås som en strategisk resurs i utvecklingen.

Förslagen i det konst- och konstnärspolitiska programmet har samordnats i fyra pelare: fördjupning, breddning, kontaktytor och satsningar.

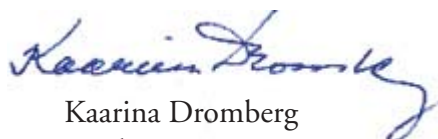
Uppgiften att utveckla ett kreativt välfärdssamhälle förutsätter att konstens roll i det samhälleliga beslutsfattandet stärks. För att fördjupa konstlivets kompetens förbättras konstnärernas verksamhetsvillkor genom att de görs jämförbara med de villkor som gäller för vetenskapsutövare. Konstlivet breddas när konsten ses som individens grundläggande rättighet och en möjlighet för alla att berika sitt eget och andras liv och njuta av en kvalitativ miljö. Konstens möjligheter breddar samhällets innovationsbas när kontaktytorna mellan konsten, samhället, näringslivet och det internationella kulturlivet ökas.

Vid utformningen av det konst- och konstnärspolitiska programmet beaktades de program som de senaste åren gjorts upp på olika konstområden samt de förslag som centralkommissionen för konst och statens konstkommissioner lagt fram. Under arbetet stod programkommissionen i kontakt med konstfältet genom att ordna diskussionsmöten och utfrågningar samt seminarier om ämnet.

Undervisningsministeriet ordnade ingen särskild remissbehandling kring programförslaget, eftersom det i maj 2002 ordnades en bred utfrågning bl.a. för de instanser som deltagit i tidigare diskussioner och utfrågningar om förslaget. Undantag utgör Finlands Kommunförbund och finansministeriet, vilka på begäran avgett utlåtande i saken.

Innan principbeslutet fattades behandlade statsrådet det konst- och konstnärspolitiska programmet i kulturpolitiska ministerutskottet. Ärendet togs även upp i regeringens aftonskola den 16 oktober 2002. I riksdagen fördes en aktualitetsdebatt om programförslaget den 17 oktober 2002.

Helsingfors 14.4.2003

Kaarina Dromberg
Kulturministern

STATSRÅDETS PRINCIPBESLUT OM KONST- OCH KONSTNÄRSPOLITIKEN

Konstens betydelse framhävs i det allt mer differentierade, pluralistiska, kulturaliserade och teknologiserade informationssamhället. Vår framtid formas också av globaliseringen och internationaliseringen. För individen öppnar konsten en plattform för skapande självuttryck och utveckling av känslolivet och självförståelsen och därigenom förmågan att bygga sin identitet och strukturera verkligheten. För gemenskapen är konsten kreativt, socialt, kulturellt och ekonomiskt kapital. För att vi skall kunna svara på framtida utmaningar krävs att landets innovationspolitik vidgas och att konsten förstås som en strategisk resurs i utvecklingen. I fråga om satsningarna i samband med detta bör konsten jämföras med vetenskapen.

Målet för det konst- och konstnärspolitiska programmet skall enligt statsrådet vara att främja kreativ verksamhet. I regeringsprogrammet sägs att ett konst- och konstnärspolitiskt program skall utformas för att utveckla förutsättningarna för kreativ verksamhet. Undervisningsministeriet tillsatte den 5 juli 2001 en kommission med uppgift att utarbeta ett förslag till nämnda program. När programmet uppgjordes beaktades de senaste årens program inom olika konstområden. Under ledning av ordföranden, riksdagsle-

damot Sirpa Pietikäinen, överlämnade kommissionen förslaget till statsrådets konst- och konstnärspolitiska program till statsministern och kulturministern den 19 juni 2002. Det konst- och konstnärspolitiska programmet lotsar den framtida finländska konst- och konstnärspolitiken samt de åtgärder som behövs för utvecklingen.

I enlighet med regeringsprogrammet och konst- och konstnärspolitiska programkommissionens förslag fattar statsrådet ett principbeslut om att fullfölja det konst- och konstnärspolitiska programmet.

De punkter i beslutet som gäller kommunerna är rekommendationer som beaktar kommunernas självstyrelse och som till nödvändiga delar skall behandlas inom förhandlingsförfarandet mellan staten och kommunerna.

De mål som angetts i principbeslutet genomförs inom ramen för rambesluten samt de dimensionerings- och allokeringsbeslut som årligen fattas i samband med statsbudgeten.

I enlighet med principbeslutet bereds och vidtas åtgärder samt effektiviserar ministeriernas nuvarande verksamhet i syfte att främja kreativ verksamhet som följer:

Utgångspunkter

1. Enligt statsrådets principbeslut är konsten som individens självuttryck och konstnärernas skapande arbete även en samhällelig och ekonomisk resurs samt som en sådan möjlighet att utveckla sig själv som avses i grundlagen en grundläggande kulturell rättighet.

Den nationella innovationspolitiken bör vidgas i riktning mot konst och kultur. Som mål för denna politik sätts ett kreativt välfärdssamhälle där konsten utgör en central del av den samhällsförnyande och -utvecklande innovationsbasen, en helhet bestående av ny kunskap, färdighet, kompetens och välfärd där även bestående kulturvärden erkänns.

Enligt andan i EU:s grundfördrag bör den kulturella aspekten beaktas i allt samhälleligt beslutsfattande.

2. Statsrådets nästa framtidsredogörelse har ett tydligt konstnärligt och kulturellt perspektiv. Undervisningsministeriet sätter i gång forsknings- och utvecklingsprojekt som ansluter sig till konstens och kulturens sociala, regionala och lokala verkningar samt till betydelsen av konstfostran i utbildningssystemet.

Barnkultur och konstfostran

3. Utifrån det barnkulturpolitiska programförslag som Centralkommissionen för konst lagt fram utarbetar undervisningsministeriet sina åtgärdsförslag.

Kommunerna bör i mån av möjlighet rikta kultur-tjänster särskilt till barn och utarbeta ett barnkulturpolitiskt program. I arbetet utnyttjas även de möjligheter ett samarbete mellan kommunerna erbjuder.

Utifrån ett förslag från undervisningsministeriet finns ett riksomfattande nät av barnkulturcentrum. När nätet utvecklas tas hänsyn till språkminoriteternas behov.

4. Det är viktigt att alla barn och unga på alla årskursstadier i grundskolan tillförsäkras nödvändig undervisning i konstämnen som för alla elever gemensam-

ma ämnen. Undervisning i konstämnen skall ordnas även i den allmänbildande utbildningen och yrkesutbildningen på andra stadiet. Konsten skall också inkluderas i skolornas inlärningsmiljö, inlärningsmetoder och -innehåll.

I grundskolans konstundervisning och i den grundläggande konstundervisningen kunde kommunerna dra nytta av ämneslärarnas sakkunskap redan i undervisningen av små barn och betona undervisningen i konstämnen, så att fler professionella yrkeskunniga, inspirerande och ljusstarka krafter lockas till dem som lärare och gästande förmågor.

Yrkesutbildningen för lärare i konstämnen och fortbildningen för dem och för andra professionella i branschen skall ge färdigheter att använda undervisningsmetoder som stöder utvecklingen av barnens och de ungas skapande förmåga, känsloliv och kulturella förståelse. Ansvariga instanser är utbildningsstyrelsen och universitetet och övrig utbildning inom branschen.

Undervisningsenheterna för andra konstområden än musiken utökas inom den grundläggande konstundervisningen i den utsträckning ekonomisk rörelsefrihet uppstår. Ansvarig instans är undervisningsministeriet.

Utbildningsstyrelsen skall meddela riksomfattande grunder för läroplanerna i den grundläggande konstundervisningen i fråga om den längre lärokursen.

5. Kommunerna bör i mån av möjlighet stödja sådan verksamhet utanför skolan, t.ex. verksamhet med eftermiddagsklubbar, som ansluter sig till barn- och ungdomskultur så att även barn och unga på små orter har möjlighet till handledda skapande uttrycksformer.

Samarbetet inom konstfostran mellan skolor, enheter som ger grundläggande konstundervisning, konstinstitutioner och bibliotek skall ökas. Vid undervisningsministeriet utarbetas en strategi för kreativitets- och kulturfostran med vars hjälp konstfostran främjas tillsammans med olika aktörer.

Kulturell mångfald

6. Stödet till och vidareutvecklingen av strukturerna i den finlandssvenska kulturen hör till de grundläggande uppgifterna i landets offentliga kulturpolitik.

7. Undervisningsministeriet avsätter specialresurser för verkställigheten av de invandrapolitiska riktlinjerna. Riktlinjerna går ut på följande:

- Minoritetskulturernas behov beaktas i högre grad än tidigare som en del av de allmänna stödsystemen för kultur och konst och av kultur- och konstinstitutionernas verksamhet.

- Invandrarnas kulturella behov ses till sedan inflyttningen har ökat. Det utvecklas system till stöd för verksamhet hos yrkeskonstnärer som räknar sig till etniska grupper och för verksamhet i deras organisationer.

Tillgången till tjänster och livsmiljön

8. Undervisningsministeriet utarbetar ett åtgärdsprogram för att öka tillgången till kultur i offentliga konst- och kulturinstitutioner.

Undervisningsministeriet organiserar sådana funktioner inom statsförvaltningen som främjar handikappkultur. Förutsättningarna för den egna kulturverksamheten på området förbättras.

9. I byggandet av ett kreativt välfärdssamhälle framhävs den offentliga sektorns gemensamma ansvar för att det skapas förutsättningar för kulturella bastjänster till medborgarna. Detta förutsätter att

- villkoren för verksamhet och utveckling inom nätet av konstinstitutioner stärks. Som ett led i arbetet att utveckla institutionerna effektiviseras tillgången till tjänsterna både regionalt och för olika publik, åldersgrupper och specialgrupper. Dessutom främjas växelverkan och ett målinriktat samarbete mellan konstinstitutionerna och fältet och externa kulturevenemang.

Pilotprojekt som ansluter sig härtill och spridning av olika slag av god verksamhetspraxis understöds.

- verksamhetsvillkoren för den konst som faller utanför statsandelssystemet stöds och förbättras. Konstverksamheten inom olika områden på detta fält samt multikonstnärligt arbete och konstnärligt arbete i gruppform breddar kulturtjänsternas område och former. Tryggandet av mångsidiga konstnärliga utgångspunkter förutsätter stöd för konstnärernas och konstnärsgruppernas rörlighet i hemlandet och internationellt.

10. Det är viktigt att sträva efter att ytterligare förstärka medborgarnas reella möjligheter att inverka på lösningar som gäller den egna miljön.

Metoder utvecklas för en mer systematisk utvärdering av arkitekturens och den byggda miljöns arkitektoniska kvalitet. Utvärderingen bör utgå från ett gott kulturliv i bred bemärkelse. I beredningen av lagstiftning på olika områden bör miljökonsekvensbedömningen även omfatta bestämmelsernas inverkan på livsmiljöns arkitektoniska kvalitet.

Tillämpad användning av konst

11. Arbetsgemenskaper uppmuntras att använda konstens möjligheter och utnyttja konsttjänster för att förbättra trivseln och hälsan i arbetet. En god och människocentrerad planering av arbetsmiljön och konsten som en del av inredningen och utrustningen även på arbetsplatsen är viktigt.

Undervisningsministeriet och arbetsministeriet bör i samråd utveckla nya former av verksamhet för att möta konstbehovet hos arbetslösa och andra som står utanför arbetslivet.

12. Det allmännas ansvar för en kvalitativ livsmiljö förutsätter förutom lagstiftning och annan myndighetsstyrning rollen av förebild för hela byggbranschen. Det allmännas egen verksamhet skall innehålla en praktik som uppmuntrar till en god miljö. Ett exempel på sådan praktik är procentprincipen. Konst-

närernas yrkesskicklighet skall tas med i processen redan i planeringsfasen. Dessutom strävar man efter att uppmuntra kommunerna och företag inom byggbranschen att tillämpa principen.

Statens konstanskaffningar till offentliga byggnader och lokaler i syfte att göra miljön mera estetisk stöds.

13. Verksamheten Kultur för hälsa har visat goda resultat och fortsätter både inom den offentliga sektorn och inom medborgarsamhället. Staten sörjer för att nätverket främjas genom ett samarbete mellan undervisnings-, social- och hälsovårds- och miljöministeriet. I anslutning här till utreds en finansieringsmodell som tryggar en långsiktig utveckling av verksamheten. En metod kan vara att de regionala konstkommissionernas verksamhet stöds.

I syfte att främja verksamheten kring Kultur för hälsa utreds möjligheterna att genomföra procentprincipen även i byggprojekt inom social- och hälsovården.

Konst, näringsliv och regional utveckling

14. De inhemska företagens småskalighet uppmuntrar inte till specialinriktad kompetens, satsningar på forsknings- och utvecklingsprojekt och internationalisering. Dessa är också områden där privat finansiering och kapitalinvesteringsverksamhet samt offentliga satsningar i första hand behövs. Det är också centralt att utveckla nätverk mellan finansiärerna. Genom att främja företagsverksamhet i liten skala skapar man bättre förutsättningar även för företagsverksamhet inom kulturområdet.

Det vore viktigt att i högre grad än tidigare styra statens och andra instansers finansiering med inriktning mot teknologi och utvecklingsverksamhet mot finansiering av innehållsproduktioner och på det sättet finansiera t.ex. projekt inom den audiovisuella kulturen. Parallellt med de nya tillämpningar som kommit i och med den digitala tekniken måste även innehåll som produceras med delvis eller helt ny teknik utvecklas.

Publikunderlaget för inhemska film har breddats och den tekniska utvecklingen ger fortsatta utvecklingsmöjligheter. Filmproduktionen har inte bara en kulturell betydelse, utan även ekonomiska och sysselsättande effekter. Den inhemska filmens mångsidighet och kvalitet säkras. Även filmexporten bör stödjas.

15. En utvecklad konst och kultur är en resurs i företagets närmiljö. På innovativa företagsområden som är stadda i snabb utveckling, som produktutvecklingen inom informationstekniken och inom olika tjänster för allmänheten, öppnar konsten ännu oanvända möjligheter. Det är viktigt att ta fram idéer om nya sätt att uppmärksamma och använda konstskapare i företagsverksamheten. En central ställning intar här å ena sidan de som finansierar och de som producerar konst, å andra sidan den mellannivå som förmedlar konstnärliga förmågor och yrkesskicklighet till produktionsprocesserna och publikens medvetande. Utbildningen av dem som agerar på denna mellannivå och den organisatoriska utvecklingen av mellannivån bör i högre grad beaktas i utbildnings- och konstpolitiken.

16. När det gäller designkompetens stiger växelverkan mellan undervisning, forskning och företagets produktutvecklingsverksamhet fram. För en ökad användning av design behövs mekanismer för kompetensöverföring och samarbete mellan olika grupper och instanser samt en klar arbetsfördelning.

Ett nät av företagskuvöser uppbyggt av servicekoncept som beaktar branschens särdrag utvecklas. Tonvikten läggs vid produktifiering och kommersialisering av kreativ kompetens.

Konstens, konsthantverkets, formgivningens och arkitekturens möjligheter tas in i ett kvalitativt, handkappanpassat och estetiskt högtstående miljöbyggande.

För att stärka hantverkets ställning utarbetas ett eget åtgärdsprogram med målet att öka hantverkets betydelse som lönsamt arbete.

17. Konsten är en möjlighet och resurs i utvecklingen av regionerna. Den skall enligt principen "in från marginalerna" ingå i olika regionala utvecklingsprogram och riksomfattande målprogram som förverkli-

gar regionalpolitiken. Projekten inom konst- och kulturbranschen skall beaktas också i anslagsbehoven.

Undervisningsministeriet och inrikesministeriet skall agera i samråd så att fler konst- och kulturprogram fås med i nästa ansökningsomgång rörande program för kompetenscentra.

18. Landskapens samarbetsgrupper i anslutning till EU:s strukturfondsprogram bör ha heltäckande sakkunskap på konst- och kulturområdet så att det uppstår en ny fruktbar växelverkan mellan konsten och de andra regionala utvecklingsaspekterna. De regionala konst- och kulturaktörernas, särskilt de regionala konstkommissionernas ställning och resursförsörjning bör stärkas.

19. Residensverksamhet är en viktig verksamhetsform både för konstnärerna och de orter som deltar i verksamheten och för orternas utvecklingsarbete. Att utveckla verksamheten och dess förutsättningar är en viktig del av stödet till internationaliseringen av landets konst.

Skapande arbete och kompetens

20. I programmet ses ökat samarbete mellan förvaltningssektorerna vara en central metod att arbeta vidare både med de mål som gäller konstnärernas ställning och de som gäller hela konstpolitiken. Lösningar som gäller konstnärerna bör ta fasta på sakfrågan och inte utformas efter administrativa gränser. För att samarbetet mellan olika förvaltningssektorer skall öka skapas en bestående mekanism (t.ex. en delegation) inom vars ramar sådana frågor som ansluter sig till konstnärernas ställning lyfts fram och förs vidare. Ansvarig instans är undervisningsministeriet och systemet sätts i gång under 2003 när uppföljningsgruppen för Tais-to II blivit klar med sitt arbete.

21. I konstutbildningen bör särskild uppmärksamhet fästas vid högre utbildning. Därmed tryggas utbildning på en så hög nivå som möjligt för dem som vill

ha ett konstnärsyrke, skapas förutsättningar för kvalitativ konstverksamhet och vidare stärks konstens synlighet i samhället.

Samarbetet mellan olika utbildningsnivåer och utbildningsenheter bör utökas. Likaså bör arbetsfördelningen mellan utbildningsinstitutionerna och målen för utbildningen förtydligas. En totalutvärdering av konstutbildningen startas på undervisningsministeriets initiativ år 2003.

Undervisningsministeriet tillsatte hösten 2001 en arbetsgrupp med uppgift att utreda behovet av utbildning inom musikbranschen. Likaså pågår en behovskartläggning inom designbranschen. Utbildningsstyrelsen har gjort en utvärdering av yrkesutbildningen på andra stadiet. Motsvarande utredningar behövs även för andra områden och utifrån dem övervägs inrättandet av nya enheter som ger yrkesutbildning i konst. Ansvar för att behovsutredningarna sätts i gång ligger på undervisningsministeriet och sådan bevakning skall bedrivas systematiskt.

22. Fortbildning inom konstområdena är viktigt med tanke på förnyelsen av konstfältet. Utredningar företas om med vilka finansieringsmodeller konstnärskåren garanteras möjligheter att delta i utbildning.

23. Den grundläggande yrkesutbildningen och/eller yrkesinriktade fortbildningen bör organiseras eller utredas för sådana konstområdens del där utbildningen är bristfällig. Förslag till områden har lagts fram både i program för enskilda konstområden och vid hearingar. Dessa reformbehov tillgodoses i redan befintliga läroanstalter. Nya utbildningsbehov utreds i undervisningsministeriet 2003.

Direkt konstnärsstöd

24. Ett generellt mål är att öka konstnärernas stipendiemöjligheter och därigenom säkra förutsättningarna att utöva skapande konstnärligt arbete. Detta sker bl.a. så att förslagen om utvidgade biblioteksstipendier genomförs (ett särskilt anslag i likhet med biblioteksstipendierna för tonkonst), ökat anslag för visningssti-

pendier samt nivåhöjningar av konstnärstipendierna. Undervisningsministeriet svarar för utvecklingen av bidragsfinansieringen.

25. Ett projekt som siktar till fler arbetslokaler sätts i gång i samarbete mellan undervisningsministeriet, den kommunala kulturförvaltningen och konstnärorganisationerna. Syftet med projektet är att tillförsäkra konstnärer inom olika områden bättre arbetsutrymmen. I arbetet utnyttjas bl.a. en rapport och programmässiga förslag från Konstnärsgillet i Finland rf:s Ateljéstiftelse. Arbetslokalerna förutsätter särskilt offentligt stöd. Initiativtagare i samarbetet är undervisningsministeriet och projektet sätts i gång 2003.

Social trygghet och beskattning

26. Nödvändiga lagstiftningsåtgärder vidtas för att rätt till SPL-pension skall gälla när statligt konstnärstipendium betalats ut i sammanlagt minst fem år. Pensionsrätten föreslås ansluta sig till varje enskild sammanräknad stipendietid på fem år. Även behandlingen av stipendier och upphovsrättsersättningar vid beviljande av olika förmåner bör förenhetligas. Undervisningsministeriet svarar för att ovan nämnda förslag förs vidare.

Konstnärernas sysselsättning

27. Den tillämpade användningen av konst skall återspeglas i konstutbildningens innehåll så att möjligheten till tillämpad användning ges större betydelse i undervisningen än för närvarande.

Målet är att öka anslagen enligt prövning som gör det möjligt bl.a. att stödja projekt som ansluter sig till tillämpad användning av konst. Beredningsansvaret i frågan tillkommer undervisningsministeriet och i tillämpliga delar övriga ministerier.

Undervisningsministeriet startar tillsammans med arbetsministeriet och social- och hälsovårdsministeriet ett försöksprojekt som förenar konstnärer, manager-/producentverksamhet och konstförmedlingstjänster. Med hjälp av projektet strävar man efter att förbättra tillgången till konst, konstnärernas sysselsättningsläge samt öka den tillämpade användningen av konst t.ex. i vårdinrättningar.

Upphovsrätt

28. Statsrådet skall se till att upphovsrättskyddet fortfarande är starkt i en föränderlig omvärld och att skyddet uppmärksammar den tekniska utvecklingen. Grunden för konstnärlig verksamhet är att upphovsrätten respekteras. Det bör även fästas särskild uppmärksamhet vid övervakningen av upphovsrätten på olika områden.

Finland (undervisningsministeriet) bör även i fortsättningen inneha en aktiv roll i den balanserade utvecklingen av upphovsrättsligt skydd på alla internationella forum för intellektuell egendom och för kultur- och handelspolitik.

Internationalism

29. Ett särskilt anslag avsätts för undervisningsministeriet som skall starta ett projekt som siktar till att främja internationell presentation av olika konstområden samt internationell samproduktion. Dessutom stärks resursförsörjningen för befintliga export- och informationskanaler för konsten.

Det utreds huruvida undervisningsministeriet och handels- och industriministeriet kunde inleda ett samarbetsprojekt för utveckling av förutsättningarna för en marknadsbaserad konstexport.

Konstnärskårens mångfald

30. Till stöd för unga konstnärer behövs särskilda produktions- och stödsystem som gör det möjligt för dem som skall inleda sin karriär att komma in i en professionell verksamhet. Som en sådan stödform föreslås en startpeng för unga konstnärer. Möjligheten att inleda ett försök med startpeng som ett samarbete mellan undervisningsministeriet/centralkommissionen för konst och handels- och industriministeriet i början av 2004 utreds. Ansvaret för planeringen av projektet och bedömningen av dess kostnadsverkningar ligger hos undervisningsministeriet.

31. I konstlivet behövs initiativ som stöder och beaktar den tilltagande kulturella mångfalden. Genom undervisningsministeriets försorg utreds vilken stödform som är mest ändamålsenlig för att stödja multikulturell konstverksamhet.

Främjande av konst

32. För att konsten skall kunna fungera på bästa sätt i arbetet med att utveckla det kreativa välfärdssamhället bör de ekonomiska basförutsättningarna ses till. Det bör i konst- och annan samhällspolitik satsas på konstnärlig kreativitet och dess innovativa roll som utvecklare av individen och gemenskapen samt på en bred tillgång till konst.

33. I enlighet med statsrådets konst- och konstnärspolitiska program är målet en motsvarande internationell status som föregångare i skapandet av samhällsresurser som vetenskapen har nått upp till.

Målet är att de lagstadgade statsandelarna till konstinstitutioner i högre grad än för närvarande skall börja täckas med budgetmedel.

34. Det är viktigt att i konstfrämjandet utveckla ett allsidigt samarbete och nätverksbildning mellan den offentliga och privata sektorn. På det sättet kan former av olika slag produceras

- mellan aktörer och finansiärer på konstfältet,
- mellan olika grupper av finansiärer, dvs. det allmänna, näringslivet och stiftelser,
- i form av nätverk enligt rundabordstyp, vilket kunde vara ett naturligt sätt att tillsammans ta fram ett kreativt offentligt-privat-partnerskapstänkande,
- i form av forum för en tilltagande vilja att delta även hos företag och enskilda medborgare och för aktiviteter i medborgarsamhället.

Undervisningsministeriet utreder frågan om när det allmänna skall ta initiativ till sådana nätverk.

Utveckling av konstförvaltningen

35. Det är viktigt att centralkommissionen för konst på ett flexibelt sätt kan utvärdera och utveckla räckvidden av systemet för konstfrämjande (t.ex. behov av en bredare sektionsstruktur) och systemets funktionsförmåga i övrigt.

Den ställning de regionala konstkommissionerna och deras personal har i förvaltningen klarläggs med hänsyn till de mål och utvärderingsbehov som konst- och konstnärspolitiska kommissionen lagt fram.

Utveckling av uppföljningen och utvärderingen av konst- och konstnärspolitiken

36. Det är viktigt att undervisningsministeriet aktivt utvecklar uppföljningen och utvärderingen av konst- och kulturpolitiken. Ministeriet bör skyndsamt utarbeta ett utvärderingsprogram och en utvärderingsstrategi för området och även specificera de mest brådskande utvärderingsobjekten.

37. En utvärdering av konst- och kulturtjänsterna inleds som ett led i utvärderingen av basservicen. Samarbetet mellan staten och kommunsektorn skall vara ett väsentligt element i utvärderingen. Att utvecklingen av utvärderingen sker i samarbete mellan de regionala konstkommissionerna och andra regionala samt riksomfattande aktörer är viktigt.

38. Det material som samlats i arbetet med det konst- och konstnärspolitiska programmet under de senaste åren utnyttjas alltjämt i beslut som gäller konst- och konstnärspolitik och i uppföljnings- och utvärderingsarbetet. För uppföljningen och utvärderingen av föreliggande program bör en verkställighets- och uppföljningsgrupp utses.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 952-442-509-2